

3. Német nyelv

A tanítás ideje: 1933. ápr. 7.

A tanítás helye: a szegedi áll. gyakorló polg. fiúisk. I. o.

Tárgy: Olvasmánytárgyalás a gabonaneműekről.

Nyelvtani anyag: a melléknév mint állítmány és mint jelző.

Tankönyv: Lux—Altai: Haus und Schule I.

Szemléltetőeszköz: kartontáblára ragasztott gabonaneműek és táblai rajz.

Vázlat:

I. Előkészítés.

1. A tanulók jelentése a házi feladatról. 2. A mult órai anyag számonkérése; éspedig a) az írásbeli házi feladat felolvasása és közös javítása, b) az új szavak kikérdezése és mondatbeli alkalmazása önálló német mondatok alkotásával, c) saját alkotású magyar mondatok fordítása németre, d) kérdés-felelet alkotása (párbeszéd), e) a tartalom összefüggő elmondása.

II. Tárgyalás.

1. Áthajlás, élményesítés, célkitűzés. 2. Az új anyag megbeszélése. 3. Mintaolvasás. 4. Az olvasmány részletes tárgyalása, 5. A nehezebb új szavak felírása.

III. Gyakorlati alkalmazás.

1. Az új szavak mondatbeli alkalmazása. 2. Az olvasmány összefoglalása kérdésekkel. 3. Gyakorlati alkalmazás.

IV. Nyelvtan.

1. Példamondatok közös alkotása és felírása. 2. A melléknév megfigyeltetése. 3. Szabály levonása. 4. Példakeresés és példamutatás.

V.

1. Házi feladat kitűzése.

Részletes kidolgozás.

Óra előtt a csoportvezetők a hozzájuk beosztott 3—4 tanuló füzetait átnézik s kikérdezik az új szokat. Tanár (Prof.) belép az osztályba s egyenes tartással megáll az osztály előtt.

Hetes: (az osztály felé) Achtung! a tanár elé lépve: Herr Professor ich melde es fehlt Josef N.

I. Gruppenführer: Die erste Gruppe ist fertig.

II. » Die zweite Gruppe ist fertig.

III. » Die dritte Gruppe ist nicht fertig.

X nem tudta a szavakat.

IV. » Die vierte Gruppe ist fertig.

Nyomdatechnikai okból a német scharfes s-t ss-el pótoltuk.

V. Gruppenführer: Die fünfte Gruppe ist nicht fertig, N. N. otthon fejeztette a füzetét.

VI. » Die sechste Gruppe ist fertig.

Prof.: Die nicht fertig waren kommen heraus, die Klasse fragt sie aus, Führer ist N. N. Setzt euch!

(Mig a tanár beírja az osztálykönyvet, azalatt a tanulók N. N. vezetése alatt kérdéseket intéznek a két kiállítottához. Aki tud, helyre mehet; aki nem tud, az az óra után kihozza a kiskönyvecskét, melyben értesítést küldünk a szülőknek a kötelességmulasztásról.)

Was war die Aufgabe N.?

N.: Die einundvierzig Übung.

P.: Nicht richtig. Ki tudja jobban?

X.: Die 41-ste Übung.

P.: Gut! Was war zu schreiben? J.!

J.: Drei Sätze aus Kopf.

P.: Nicht aus Kopf, sondern auswendig.

J.: (ismétli) Drei Sätze auswendig.

Ganze Klasse: Drei Sätze auswendig.

P.: Lies deine Aufgabe Z.!

Z.: Der Hahn kikeriki.

Klasse: Nicht gut. (A tanulók jelentkeznék.)

P.: Nun X? X: Der Hahn *kräht* kikeriki.

P.: Wie schreiben wir das Wort: »kräht«?

X: Mit Umlaut und h.

P.: Gut! Lese weiter K.

K.: Die Henne legt ein Sie.

Klasse: Nicht gut.

P.: Nun M.? M.: Die Henne legt ein Ei.

K.: (ismétli) Die Henne legt ein Ei.

P.: Weiter A. A.: Ich schaue in den Hühnerstall.

P.: Gut! Hefte weg! Frage die neuen Wörter aus B.

B.: Was ist »liba«?

P.: Antworte F.! F.: Die Gans, die Gänse.

P.: Sage einen Satz. F.: Im Geflügelstall sind Gänse.

Klassenchor: Im Geflügelstall sind Gänse.

P.: Mondj egy magyar mondatot S. S.: A kakas az udvarban járkal.

P.: Sage das deutsch, N.! N.: Der Hahn ist geht im Hof.

Kl.: Nicht gut.

P.: Nun X?

X.: Nem kell az ist. Der Hahn geht im Hof.

P.: Noch einmal N.

N.: Ismétli.

Klassenchor: Der Hahn geht im Hof.

P.: Most kérdezzétek egymást a mai leckéből és a gazdasági udvarról.

Schüler 1. Wohin kommen wir? Sch. 2: Wir kommen zum Stall.

Sch. 3: Was macht der Hund? Sch. 4: Der Hund bellt.

Sch. 5: Wo sitzt die Henne? Sch. 6: Die Henne sitzt im Nest.

Sch. 7: Wie ist der Geflügelstall? Sch. 8: Der Geflügelstall ist abgeteilt.

Sch. 9: Was sehen wir oben? Sch. 10: Oben sehen wir die Hühner. u.s.w.

P.: Genug. Foglald össze az egészet N.

N.: Elmondja a lecke tartalmát.

II. Tárgyalás.

P.: Nun saget mir Kinder, welche Tiere haben wir im Hofe gesehen?

Klasse: (A jelentkezés sorrendjében) Pferde, das Füllen, die Kuh, das Kalb, die Gänse, die Enten. Hühner, den Hahn.

P.: Warum hat der Landmann diese Haustiere?

Klasse: Hasznosak.

P.: Ja sie sind nützlich, sie helfen dem Landmann. Wie helfen sie?

Sch.: 1: Die Pferde... (bitte was ist »húzni«?)

Klasse: ziehen.

Sch. 1: Die Pferde ziehen das Wagen.

P.: Das Wagen?

Kl.: Der Wagen, den Wagen.

P.: Miért den Wagen?

Kl.: Mert tárgyeset.

P.: Also noch einmal, was machen die Pferde?

Sch. 1: Die Pferde ziehen den Wagen.

Klassenchor: Die Pferde ziehen den Wagen.

Sch.: 2: Die Kuh gibt Milch,

Klassenchor: Die Kuh gibt Milch.

Sch. 3: Die Henne legt Ei.

P.: Eier.

Kl.-chor: Die Henne legt Eier.

P.: Also alle Haustiere arbeiten und helfen dem Landmann. Aber wer arbeitet, der muss auch... Hogyan is szól az a közmondás: Aki nem dolgozik...

Kl.: az ne is egyék.

P.: Also wer arbeitet, der muss auch...

Kl.: Essen, essen.

P.: Hol tanultuk az »essen« szót?

Kl.: Die Jause, das Mittagessen.

P.: Ki tudja kérdezni, mit eszünk ebédre?

Sch.: Was essen wir zum Mittagessen?

Kl.-chor: (ismétli)

Kl.: (A jelentkezés szerint) Suppe, Fleisch, Brot, Gemüse
u.s.w.

P.: Was essen die Haustiere?

Kl.: Gras, kukoricát, árpát, zabot, rozsot.

P.: Honnan tudjátok, hogy ezeket eszik a baromfiak?

Kl.: Láttuk, tanultuk.

Sch. 1: Már én is szórтам a csibéknek.

Sch. 2: Nekünk van tanyánk, sokszor etettem a baromfiakat.

Kl.: Én is, én is.

P.: És mit szórтатok nekik?

Kl.: Kukoricát, buzát, árpát, zabot.

P.: Ezeket még nem tudjuk németül megnevezni, ma tehát ezekről a terményekről fogunk tanulni. Hogyan is nevezzük ezeket egy szóval?

Kl.: Gabonának.

P.: Deutsch: das Getreide.

Kl.: Ismétli 2—3-szor: das Getreide.

P.: Ich zeige da eine Tafel aus Papier. Was ist darauf?

Kl.: Getreide.

P.: Wieviel Getreide sehet ihr auf der Tafel?

Kl.: Vier Getreide.

P.: Komm heraus, und frage das erste Getreide N.!

N.: Was ist das erste Getreide?

Kl.: Buza.

P.: Der Weizen.

Kl.: 3—4-szer ismétli: »der Weizen« —

P.: Ismételd a kérdést N.

N.: Was ist das erste Getreide? X.

X.: Das erste Getreide ist der Weizen.

P.: Klassenchor wiederholt.

Klassenchor: Das erste Getreide ist der Weizen.

P.: N. geh auf deinen Platz. Frage weiter A.

A.: Was ist das zweite Getreide?

B.: Rozs.

P.: Der Roggen.

Klasse: Ismétel: der Roggen.

P.: Noch einmal die Frage A.!

A.: Was ist das zweite Getreide? J.

J.: Das zweite Getreide ist der Roggen.

Klasse: Das zweite Getreide ist der Roggen.

P.: Das dritte Getreide heisst: die Gerste (árpa). Frage Z.

Z.: Wie heisst das dritte Getreide? S.

S.: Das dritte Getreide heisst die Gerste.

Klasse: Das dritte Getreide heisst die Gerste.

P.: Wer weiss das vierte Getreide?

Kl.: A zab.

P.: Der Hafer.

Klasse: Der Hafer.

P.: Frage das vierte Getreide. K.!

K.: Was ist das vierte Getreide? B.

B.: Das vierte Getreide ist der Hafer.

Klasse: Das vierte Getreide ist der Hafer.

P.: Nun kommet heraus, zeigt und benennet die Getreidearten.

Sch. 1.: Das erste Getreide ist der Weizen.

Sch. 2.: Das zweite Getreide ist der Roggen u.s.w.

P.: Was ist auf dem Getreide oben und unten? (Taglejtés.)

Kl.: Fönt vannak a magok, alul a szalma.

P.: Also oben sind die Körner, unten das Stroh. Komm heraus und frage »wo«-Fragen. N.

N.: Wo sind die Körner? X.

X.: Die Körner sind oben.

Klasse: Die Körner sind oben.

N.: Wo ist das Stroh? Z.

Z.: Das Stroh ist unten.

Klasse: Das Stroh ist unten.

P.: Ki tudna egy buzaszemet a táblára rajzolni?

Klasse: Én, én.

P.: Deutsch sprechen.

Klasse: Ich, ich.

P.: Geh zur Tafel und zeichne N.

P.: Was macht N.? X?

X.: N. zeichnet ein Weizenkörner.

P.: Ein Weizenkorn. Körner többesszámban van. Nun ist N. schon fertig. Ist es gut?

Klasse: Nein.

P.: Aber ja, das Korn ist rund und dick. (Taglejtéssel mutatja.) N. geh auf den Platz. Wer kann ein Haferkorn zeichnen?

Klasse: Ich, ich.

P.: Zeichne F.

Ist das Haferkorn auch rund und dick?

Klasse: Nein, spitzig.

P.: Spitzig und dünn (taglejtés). Nun fraget das Getreide mit »wie« Fragen.

Sch.: Wie ist der Weizen?

Klasse: Der Weizen ist rund. u.s.w.

P.: Wohin legt der Landmann die Körner?

Klasse: A zsákba, a csűrbe, a magtárba.

P.: Csűr heisst: die Scheune. Wer war schon in einer Scheune.

Klasse: Ich, ich.

Sch. 1.: Nekünk is van. (Wir haben auch eine Scheune.)

P.: Was sehen wir in der Scheune? N.

N.: Wir sehen Weizen, Roggen, Stroh, Körner...

P.: Jetzt werde ich euch etwas von der Scheune vorlesen.
Aki nem érti, emelje fel az ujját.

A tanár zárt könyvek mellett mintaolvasást tart. A gyerekek úgyszólván mindent megértenek s halkán magyarul kísérik a felolvasott szöveget. A »länglich« szónál felemelik a kezüket.

P.: Nehmen wir die Bücher hervor, suchet die 42.-ste Übung.
Lese X.

X: (olvas) Wir gehen in die Scheune.

Klasse: (ismétli) Wir gehen in die Scheune.

X: Uj szó: die Scheune = a csűr.

P.: Stelle eine Frage.

X: Wohin gehet ihr J.?

Klasse: Wohin gehet ihr?

J.: Wir gehen in die Scheune.

P.: Ki tud más kérdést?

Sch. 1: Wo ist die Scheune. (In dem Hof.)

Sch. 2: Wie ist die Scheune. (gross)

Igy tárgyaljuk le az olvasmányt mondatról mondatra haladva. A nehezebb mondatokat le is fordítjuk. Pl.:

Sch. 3: (olvas) Mein Freund zeigt mir den Weizen, den Roggen und die Gerste.

P.: Mi itt a cselekvés?

Sch. 3: zeigt.

P.: Kérdezz vele.

Sch. 3: Was zeigt dein Freund N.?

N.: Mein Freund zeigt den Weizen, den Roggen stb.

P.: Milyen esetben vannak ezek?

N.: Tárgyesetben.

P.: Fordítsuk szószerint. B.

B.: (fordít.)

P.: Ki tud kérdést csinálni? stb.

A könnyebb mondatokat nem fordítjuk. E helyett a tanulók többféle kérdést alkotnak s így forgatják az új szókincset. A karban mondst szorgalmasan alkalmazzuk. Az olvasmány végeztével:

P.: Nehmen wir die Wörterhefte, Feder und Tinte hervor. Irjunk fel néhány nehezebb szót. A könnyebbeket magatok fogjátok a szótárból otthon kikeresni. Kezdjük az igékkel: Melyiket írjuk fel?

Klasse: zeigen.

P.: Ki tudná a 3. alakját elmondani?

Sch. 1: zeigen, te, habe gezeigt.

Klasse: zeigen, te, habe gezeigt.

P.: Milyen írással írunk ma?

Klasse: Latinossal.

P.: Diktál B. (P. a táblára ír, a tanulók a füzetbe).

B.: (diktál) zeigen, zeigte, habe gezeigt. — z-vel és ei-vel.

P.: Van-e még?

Klasse: Springen.

Többen: Tudjuk már:

Klasse: De nem a három főalakját.

P.: springen, sprang, bin gesprungen.

Klassenchor ismétli.

P.: Schreiben wir. Diktüre N. N.: springen (sp-vel), sprang, bin gesprungen.

P.: Irjunk néhány főnevet.

Klasse: die Scheune.

P.: die Scheune, többesszám: die Scheunen. Diktál X.

X: die (hosszú ie) Scheune (grosses Sch és eu) stb.

Ilyenformán a táblára kerül még a der Weizen, s, eu; länglich (lang); dick. A többit otthon írják.

III. Gyakorlati alkalmazás.

P.: Csináljunk a felírt szavakból mondatokat.

Sch. 1: Ich zeige die Gerste. Sch. 2: Du springst in das Stroh. Sch. 3: Die Scheune ist im Hof. Sch. 4: Der Weizen ist rund. Sch. 5: Der Roggen ist länglich. Sch. 6: Die Körner sind dick.

P.: Most mondjunk még néhány kérdést.

N.: Wohin gehen wir? (In die Scheune.) X: Was zeigt der Freund? (das Getreide.) J.: Was ist in der Scheune? (Weizen, Roggen.) Z.: Wie sind die Weizenkörner? (rund, dick.) F.: Wohin springen wir? (In das Stroh.)

P.: Genug. — Azt hiszem, most már németül is meg tudnátok mondani, hogy mit esznek a háziállatok... Kérdezzük, mit eszik a liba stb.

Sch. 1: Was essen die Gänse? (Gerste.) Sch. 2: Was essen die Pferde? (Hafer.) Sch. 3: Was essen die Hühner? (Roggen.)

P.: Und wer isst den Weisen?

Klasse: az emberek. P.: Die Menschen.

P.: Wir essen den Weisen, aber nicht die Körner, sondern...

Klasse: das Brot.

IV. Nyelvtan.

P.: Mondjuk németül: »A buzamag jó.«

Sch. 1. Das Weizenkorn ist gut.

(P. felírja a táblára.)

P.: Hát ezt hogy mondjuk: Jó magok vastagok.

Sch. 2: Gute Körner sind dick.

(P. felírja, a tanulók diktálnak.)

P.: Diktáljátok most ezt: A tyúkok eszik a jó magokat.

Sch. 3: Die Hühner essen die guten Körner.

1. Das Weizenkorn ist <i>gut</i> .	állítmány	nincs rag	—
2. <i>Gute</i> Körner sind dick.	jelző	van rag	e
3. Die Hühner essen die <i>guten</i> Körner.	jelző	van rag	en.

P.: Melyik szó fordul elő mindegyik mondatban?

Klasse: A »gut« szó. P.: Milyen szófaj ez? Kl.: Melléknév.

P.: Húzzuk alá és figyeljük meg, egyforma-e mindenütt?

Klasse: Nem egyforma. I. gut, II. gute, III. guten.

P.: Most figyeljük meg, milyen mondatrészként szerepel az első mondatban?

Klasse: Rövid elemzés után kitűnik, hogy *állítmány*.

P.: Van-e itt ragja?

Klasse: Nincs.

P.: Jegyezzük ezt fel az első mondat után.

Végezzük ezt el a többi mondaton is.

Sch. 1: A II. mondatban jelző és »e« ragja van.

Sch. 2: A III. mondatban jelző és »en« ragja van.

P.: Vonjátok le a következtetést.

Kl.: A melléknév mint állítmány ragtalan; mint jelző ragos.

P.: Keressünk az olvasmányban jelzőket. Csináljunk jelzős mondatokat. Csináljunk mondatokat melléknévi állítmánnyal.

Kl.: A tanulók a jelentkezés sorrendjében felelnek. A hibás feleleteket közösen javítjuk.

V. Házi feladat.

P.: Mi legyen a házi feladat?

Sch. 1: Szeretnék csinálni szemléltetőtáblát a gabonafélékről, nekünk van odahaza gabonánk.

Sch. 2: Én lerajzolnám a gabonaféléket s aláírnám mi az.

Sch. 3: Lehetne írni kérdéseket és feleleteket.

P.: A felsoroltak közül bármelyiket meg lehet csinálni, de a szavakat is írjuk meg. Jegyezzétek fel.

Kl.: Feljegyzi a leckét.

P.: X mára nem készültél, hozd ki a kiskönyvecskét, hogy értesíthessem kedves szüleidet! Achtung! Abtreten!

Jármái Vilmos

a német nyelv szakvezető tanára.